

CAPITULEREN OF DOORVECHTEN TOT DE LAATSTE MAN

door A. ZIJLMANS, *Kapitein der Inf. K.N.I.L.*

In deze enkele woorden ligt een wereld van gedachten opgesloten. Het is een moeilijke beslissing waarvoor commandanten van legeronderdelen kunnen worden geplaatst in oorlogstijd. Capitulatie betekent immers het erkennen van de nederlaag, het zich onderwerpen aan de bevelen van de vijand, het zich volkomen weerloos weten en voelen, in Nederlands-Indië betekende het, gedurende de strijd tegen de Japanse overweldiger, bovendien zijn lot in handen te stellen van een gewetenloze, Oosterse vijand, bekend om zijn wreedheden (China en Malakka) en zijn negeren van alle conventies (zo werden b.v. in Balikpapan in Februari 1942, toen men weigerde de olieinstallaties onbeschadigd aan de vijand over te geven, alle militairen, doktoren, zusters der hospitalen, vrouwen, kinderen en patiënten op beestachtige wijze, zonder vorm van proces, na de overgave vermoord).

Capitulatie is echter verantwoord, wanneer doorvechten slechts zal leiden tot nodeloos bloedvergieten, het nutteloos opofferen van mensenlevens, en geen enkel tactisch en strategisch doel meer zal kunnen worden bereikt.

Uit eigen ervaring zij U hieronder geschetst welke factoren alle een rol speelden en uiteindelijk moesten leiden tot de capitulatie van de troepen op de Westkust van Atjeh op 29 Maart 1942.

Het Javaleger capituleerde, zoals U bekend, op 8 Maart 1942. Als Territoriaal Commandant van Atjeh trad sedert 1936 op de Kolonel der Inf. V. G. F. Gosenson, Ridder der M.W.O. 4e klasse, een Atjehkenner bij uitnemendheid. De bezetting van Atjeh bestond ten tijde van de inval der Duitsers in Holland uit het Korps Marechaussee en 3 Bataljons Garnizoensinfanterie— waarvan de staven allen in de hoofdplaats Koetaradja — met een totale sterkte van ongeveer 3500 man, verdeeld over 33 posten, elk van 3 à 8 brigades. De steeds nader komende dreiging van een oorlog in het Verre Oosten, deed de Legerleiding besluiten, een groot gedeelte dezer troepen te dirigeren naar plaatsen buiten Atjeh, waar ze haars inziens meer nut zouden hebben. Dat e.e.a. ten slotte leidde tot een bezetting ver beneden het minimum was, gezien de geringe sterkte van het K.N.I.L., onvermijdelijk. Men ging hierbij blijkbaar van de veronderstelling uit: „In Atjeh zal hopelijk niets gebeuren” of „Van twee kwaden moet men het minste kiezen”.

Toen op 8 December 1941 de oorlog aan Japan werd verklaard, was dan ook, mede door de troepenvermindering, het aantal posten tot de helft teruggebracht. Toen eind December 1941 bovendien de 6e Divisie Marechaussee, welke te Bakongan was gelegerd, Atjeh verliet (een deel hiervan zou op Malakka worden ingezet, ten einde achter de linies der snel oprukkende Jappen te opereren), was op de W. kust van Atjeh het aantal posten van 10 tot 3 teruggebracht, waarmede tevens een patrouillegebied, oorspronkelijk bestemd voor 2 divisies Marech. en 2 Compagnieën Garnizoensinfanterie, in zijn geheel was toegewezen aan de 2e Div. Marech. Hiervan waren de Staf en 3 brigades te Meulaboh

gelegerd en verder 4 brigades te Koeala Bhéë en 4 te Djeuram, resp. 35 en 45 km N.O. en Z.O. van Meulaboh. De 12e brigade was ter persoonlijke beschikking van de Territoriaal Commandant en alzo niet op de W.kust aanwezig.

Ter verduidelijking voor de hiermede niet bekende lezer, zij vermeld dat het Korps Marech. bestond uit 60 brigades à 20 man, verdeeld over 6 divisies, t.w. 3 van 12 en 3 van 8 brigades. Deze brigades bestonden uit uitgezochte Inheemse beroepsmilitairen, geëncadreerd met Hollandse officieren en enkele Hollandse onderofficieren. Het overige kader was eveneens Inheems. Verder bestond het verschil met de garnizoensinfanterie hierin, dat een marechausseebrigade voor 50% uit Hollanders, Ambonezen en Menadonezen moest bestaan, terwijl dit getal voor de garnizoensinfanterie $33\frac{1}{3}\%$ bedroeg. De Atjehpraktijk van 60 jaren had toch geleerd, dat aan genoemde categorieën in het algemeen een hogere gevechtswaarde kan worden toegekend. Hierbij zij tevens vermeld, dat het Korps Marech. slechts was opgeleid en bewapend om op te treden tegen een Inheemse vijand en dan speciaal de Atjehse, zijnde dit immers het meest fanatieke en godsdienstige vechtersvolk van de gehele archipel, wat het toen ter tijde wederom in de praktijk heeft bewezen. De bewapening bestond uit de karabijn model '95 en de bekende klewang.

Ondergetekende voerde als Eerste Luitenant der Marech. het bevel over het detachement Koeala Bhéë en was, als schakelofficier tevens belast met het civiel bestuur. Hierdoor en tevens door het spreken der Atjehse taal was hij op de hoogte van aard, zeden en gewoonten van het Atjehse volk.

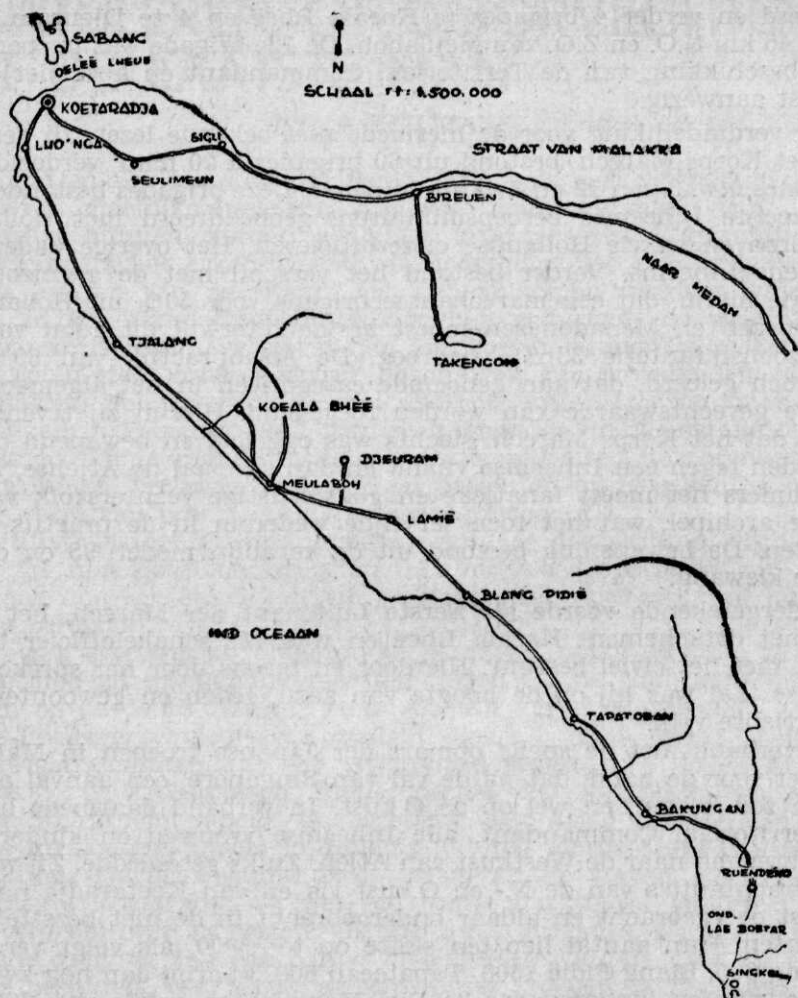
In verband met de snelle opmars der Japanse troepen in Malakka, lag het voor de hand, dat na de val van Singapore, een aanval op Sumatra zou volgen, en wel op de O.kust. In verband daarmee besloot de Territoriaal Commandant, alle Inheemse vrouwen en kinderen te doen brengen naar de Westkust van Atjeh. Zulks geschiedde. Zij werden met vrachtauto's van de N.- en O.kust via en van Koetaradja naar de W.kust overgebracht en aldaar ondergebracht in de niet bezette kampementen. Hun aantal liep ten slotte op tot 3000, als volgt verdeeld: Tjalang 600, Blang Pidië 1500, Tapatoean 600, waarbij dan nog kwamen de vrouwen en kinderen der 2e Div. Marech. ten getale van 300 (zie schets).

Singapore viel op 15 Februari. Hierna volgde Palembang; de aanval rolde voort in Z. richting naar het bastion Java. Met uitzondering van de dagelijkse bombardementen bleef N.-Sumatra voorlopig vrij van een inval. Het werd 23 Februari. In de daaropvolgende nacht werd de controleur van Seulimeun op listige wijze door Atjehers uit zijn huis gelokt en op beestachtige wijze met lansen en rentjongs (Atjehse dolk) vermoord. Dit bleek het sein te zijn voor een opstand van het Atjehse volk op de N. en O.kust, welke spoedig zou overslaan naar de W.kust.

Hiermede komen wij tevens tot de diepere oorzaken van deze opstand, en lijkt het mij voor de lezer van belang hierover nader uit te weiden, ten einde een duidelijk beeld van de toestand te scheppen.

De Atjeher behoort tot een vrijheidslevend en fanatiek godsdienstig volk bij uitnemendheid. Enige honderden jaren terug besloeg het Atjehse Rijk geheel Noord- en Midden-Sumatra tot en met Palembang en

geheel Malakka. Dit rijk moest ten onder gaan door onderlinge verdeeldheid. De sultan van dit rijk, oorspronkelijk een potentaat met vrijwel onbeperkte macht, zetelde met zijn hofhouding in de z.g. *kraton* te Koetaradja. De macht van zijn opvolgers werd langzaam maar zeker ondermijnd door de hun omringende hofkliek, waarvan maar al te vaak de leden slechts uit waren op persoonlijk voordeel en winstbejag. Hun macht over de door hen aangestelde districtshoofden (oelëebalangs) taande, het rijk verbrokkelde, ten slotte werd de sultan niets anders dan een ledepop, zonder werkelijke macht. De districten werden geregeerd door de oelëebalangs, die in hun gebied optraden als vorsten, en zich van de sultan weinig of niets aantrokken. In werkelijkheid berustte de macht echter bij de priesters (oelama's), n.l. de macht om het volk langs godsdienstige weg de richting uit te drijven die zij wensten. Wat zij zeiden was wet, hetgeen, gezien de primitieve trap van ontwikkeling, te begrijpen was. Zo was het voor hen ook eenvoudig het volk

op te zwepen tot het voeren van een godsdienstige, een heilige oorlog tegen de ongelovigen (kaphé's), die dus niet hun geloof, het Mohammedaanse, aanhingen. Deze heilige oorlog was de alom bekende *prang sabil*.

Zo was het ook te begrijpen, dat de 1e en 2e Atjeh-expeditie in 1873 en 1874, welke resulteerde in de verovering van de kraton, niet hebben geleid tot rust, orde en veiligheid in Atjeh, wat oorspronkelijk als vermoedelijk resultaat werd aangenomen. Een toestand van rust, orde en veiligheid, welke nog 50 jaar op zich zou laten wachten, vereiste dat *geheel* Atjeh moest worden onderworpen en bezet, wat tevens het uitgebreide postenstelsel verklaart.

En ondanks deze onderwerping lieten de oelama's zich niet van hun opvatting afbrengen en predikten de leer dat — zolang een opstand geen schijn van kans had — men zich bij de bestaande toestand mocht neerleggen, doch dat wanneer de kans weer eens mocht komen, een ieder moest medewerken de ongelovigen te bestrijden en hun land uit te gooien.

Hun kans kwam nu met de oorlog tegen Japan, een kans waarvan ook de Japanners dankbaar gebruik hebben gemaakt, door de Atjehers voor te spiegelen, dat zij waren gekomen om hen van dit „gehate” juk te bevrijden. Dit verklaart, waarom de opstand in Atjeh, eenmaal begonnen, en zonder voorafgaande kentekenen van een aanstaand verzet, op zo snelle wijze om zich heen kon grijpen en zich voortplanten. De inlichtingendienst, overigens geheel in handen van het Binnenlands Bestuur, bleek volkomen te falen. De algemeen heersende opvatting onder de B.B.-ambtenaren was immers, dat Atjeh als volkomen gepacificeerd gebied kon worden beschouwd, sterker zelfs, het van de zijde van verschillende districtshoofden reeds voor, doch wederom na 8 Dec. 1941, via het Binnenlands Bestuur gedane voorstel, om de Atjehers te bewapenen en hen met de militairen te vermengen, in een verhouding van 10 Atjehers op 1 militair, ten einde zodoende guerillabanden te formeren, die op deze wijze de Japanners zoveel mogelijk afbreuk zouden doen, werd serieus in beschouwing genomen, doch door de Territoriaal Commandant vanzelfsprekend verworpen. Het blijft echter een tekenend staaltje voor de opvattingen uit die tijd. Men vertrouwde de Atjeher, men waande hem op onze hand. Hadden niet immers ook de Atjehers grote sommen bijeengebracht voor het, na de val van Holland, opgerichte, alom bekende en populaire Spitfirefonds. Ook dit was echter te verklaren. Een der specifieke karaktereigenschappen der Atjehers, is immers hun zwak voor geld. Voor geld doet een Atjeher alles, en van deze zwakheid werd door ons sinds lange tijden een dankbaar gebruik gemaakt. Het woord *peng* (geld) speelt in de dagelijkse vocabulaire van de Atjeher een grote rol. Vele waardevolle spionnenberichten werden verkregen door een geldelijke beloning in het uitzicht te stellen.

De Atjeher is van nature lui, meer werk verrichten dan strikt noodzakelijk is voor zijn meest noodzakelijke levensonderhoud, schuwt hij. Voeg hierbij zijn fanatiek godsdienstige aard, zijn pertinente overtuiging van heilig (sjahid) te worden, bij zijn sneuvelen in de strijd tegen de ongelovigen en men ziet de geboren vechter voor zich, zonder angst

voor de dood, listig, gewend om primitief te leven, taai en fysiek sterk.

Nu waren in Atjeh de districtshoofden door ons aangesteld en werden dus door ons betaald. Daarom was het vanzelfsprekend, dat zij, zolang de oorlog tegen Japan nog slechts een dreiging was, als een onweerswolk aan de verre horizon, op onze hand bleven, en als zodanig hun stempel op het volk drukten. Ter voorkoming van misverstanden zij hieraan toegevoegd, dat *niet alle* districtshoofden aan de opstand meededen, doch de enkelen die onze zaak trouw bleven zijn dan ook allen door hun eigen volk afgeslacht, dan wel tijdig uitgeweken naar plaatsen buiten Atjeh.

Het was vooral in de periode na 23 Februari, dat tussen het Binnenlands Bestuur en Militairen meningsverschillen ontstonden met betrekking tot de feitelijke toestand. Het B.B., hiertoe geadviseerd door de districtshoofden, wilde niet geloven dat een algemene opstand voor de deur stond, het zag de opstand in en om Seulimeun als een plaatselijk verzet zonder diepere ondergrond; hun zienswijze was en bleef: „In Atjeh is het rustig en zal het rustig blijven, wat er ook gebeurt”. Hiertegenover stond de opvatting der militairen, mede ontleend aan de gegevens der eigen spionnagedienst: „In Atjeh is het *schijnbaar* rustig, wij moeten ons voorbereiden op een algemene opstand”. Deze tegenstelling eindigde te Koetaradja op 9 Maart 1942, dus de dag na de val van Java, omdat toen het gehele B.B. door de Territoriaal Commandant werd uitgeschakeld (de wijze waarop zij hier niet besproken) en alle districtshoofden van Koetaradja en omgeving werden gevangen genomen en weggevoerd naar Takengon. *Toen was het echter reeds te laat.* Atjeh stond in vuur en vlam, en de Japanners landden in de nacht van 10 op 11 Maart — hoewel veel later dan de Atjehers hadden verwacht — te Oelëe Lheue (havenplaats van Koetaradja), Bireuen en Noord van Medan.

Het was dus in de periode van 23 Februari—10 Maart 1942 dat onze troepen in bloedige gevechten werden gewikkeld met de snel in omvang aangroeiende Atjehse bendes. Het gehele land was in opstand, telefoonverbindingen werden vernield, wegen versperd en bruggen opgebroken; moorden, overvallen en ten slotte de zo beruchte klewang-aanvallen, waren aan de orde van de dag. Speciaal de Westkust van Atjeh, waarheen deze opstand 28 Februari oversloeg — aanvankelijk slechts ten Noorden van Meulaboh, doch aanvangende 16 Maart ook ten Zuiden daarvan — waar het fanatiekste deel der Atjehse bevolking huisde, kreeg het zwaar te verantwoorden. Over de hier gevoerde acties, waaraan ondergetekende een werkzaam aandeel had, zij in een ander artikel nader uitgeweid. Hier zal worden volstaan met te vermelden, dat in verband met de gewijzigde omstandigheden, dd. 14 Maart op de Westkust besloten werd, de vrouwen en kinderen zo spoedig mogelijk naar het Zuiden, buiten Atjeh, naar het Singkelse¹⁾ te brengen.

¹⁾ Hier woonden geen Atjehers, doch een meer Bataks georiënteerde bevolking met eigen taal, zeden en gewoonten. Wel waren ook in het Singkelsche reeds in Februari d.a.v. uitgebreide voortekenen van een aanstaand verzet en samenwerking met de Jap gesignaleerd, doch de leiders van dit verzet waren gevangen genomen. Zij werden in de nacht van 15 op 16 Maart te Meulaboh gefusilleerd.

Dit zou moeten gebeuren langs de enige weg die in Zuidelijke richting, practisch overal langs de kust, voerde, dus zeer kwetsbaar voor vliegtuigen en waarin, behalve een groot aantal gemakkelijk te vernielen houten bruggen, zich ook 2 grote ponten over rivieren bevonden, een totale afstand van $\pm$ 600 km. Hiervoor waren ter beschikking een 15-tal vrachtauto's, van het Marsmangoudbedrijf, en enkele personenwagens. De chauffeurs waren merendeels Atjehers, dus nooit volkomen te vertrouwen. Zij werden echter door ons in die dagen grof betaald, en daardoor hebben de meesten van hen tot het einde toe goede diensten bewezen, zij het ook dat zij steeds speciaal moesten worden bewaakt. Het kwam echter in die dagen voor dat chauffeurs zonder onderbreking 24—30 uur aan het stuur zaten.

Voeg hierbij dagelijks Japanse verkenningsvliegtuigen in de lucht, die alle bewegingen bespieden; al met al een Herculestaak voor een handjevol militairen.

Het was te begrijpen dat, toen het uur van vertrek der vrouwen en kinderen begon te naderen, in het kampement te Meulaboh een buitengewoon nerveuze stemming heerste. Volgepropt, niet alleen met alle marechaussee's der divisie met hun vrouwen en kinderen, doch ook met de Europese burgers met hun gezinnen der zo talrijke cultuurondernemingen in de omgeving van Meulaboh, was dit een kwetsbaar doel voor bombardementen. Waar bovendien de meest wilde geruchten en verhalen als een lopend vuurtje verspreid werden (b.v. de Jappen zouden reeds ten Z. van Meulaboh zijn geland, het gedeelte Z. van Meulaboh was ook reeds in opstand, een bombardement kon ieder ogenblik plaats vinden), welke geruchten, daar ze waar konden zijn, een gretig gehoor vonden, zou een kleinigheid voldoende zijn geweest om in dit kampement een paniek te veroorzaken. Reeds in de afgelopen dagen, doch vooral op dit ogenblik, en in de dagen en weken welke volgden, werd het uiterste gevergd van officieren en kader om orde en discipline te handhaven en zelf het goede voorbeeld te blijven geven, een taak die voor velen te zwaar was.

De orders moesten in die dagen dan ook streng en onverbiddelijk zijn.

Bij de op 15 Maart te Meulaboh gehouden officiersraad werd onze handel- en denkwijze voor de naaste toekomst als volgt geformuleerd:

1. Zo veel en zo lang mogelijk Japanse troepen binden.
2. Alle vrouwen en kinderen in Zuidelijke richting tot buiten Atjeh afvoeren.
3. Ter dekking van deze aftocht een verdragend gevecht om tijdwinst met de beschikbare troepen voeren.
4. Eenmaal buiten Atjeh gekomen, de vrouwen en kinderen op een onderneming Noord-Oost van Singkel in veiligheid brengen (buiten Atjeh ten einde hen niet in handen van de Atjehers te laten vallen, en op die wijze eventuele represailles van die zijde te voorkomen).
5. Vervolgens een guerilla te voeren, ten einde de vijand overal zo veel mogelijk afbreuk te doen en met het gesteld ad pt. 1 voor ogen.

De onmogelijkheid om het gesteld ad pt. 2 uit te voeren, was oorzaak dat deze actie geheel anders is verlopen. Wat was n.l. het geval?

Terwijl onze troepen in bloedige gevechten met de Atjehers waren gewikkeld vond de landing der Japanners bij Koetaradja in de nacht van 10—11 Maart plaats. Een versterkt bataljon stoottroepen, gemoto-

riseerd en voorzien van de meest moderne wapenen, w.o. kleine en grote mortieren, anti-tank geschut, lichte en zware mitrailleurs en gesteund met vliegtuigen, scheidde zich onmiddellijk af naar de Westkust van Atjeh, kennelijk met de opdracht onze troepen aldaar te vernietigen.

Wat konden wij hier tegenover stellen? 11 Brigades Marechaussee, bewapend met karabijn en klewang en waarbij het laatste moment nog waren ingedeeld 4 karabijnmitrailleurs en 4 tommyguns, evenwel zonder dat men hiermede had kunnen oefenen en 1 compagnie bewaking van het vliegveld Lhò Nga, grotendeels militie, welke zich na de val van Koeta Radja van haar taak ontheven zag en zich naar de Westkust had begeven. De bewapening van deze compagnie bestond, behalve uit geweren, uit enkele lichte mitrailleurs, en vliegtuigmitrailleurs, welke laatsten na enkele schoten weigerden (zij waren uit een neergeschoten Japans vliegtuig gehaald en meegenomen, doch voor de functie van lichte mitrailleur volkomen ongeschikt).

Voeg hierbij de houding der Atjehers, door wie elke door ons gelegde hinderlaag ontijdig werd verraden, elke beweging werd gemeld, dan ziet men, dat de balans al zeer sterk te onzen nadele was.

Vermeld kan worden, dat niettemin het moreel van onze troepen uitstekend was; wij maakten er van wat er van te maken was.

Wat het moreel ondermijnde was: de wetenschap dat we kansloos waren, het steeds moeten terugtrekken, het gebrek aan auto's, gebrek aan slaap, gebrek aan eten; dat ondanks het uitmuntend werk van onze inderhaast geformeerde vernielingsploeg, welke alle daarvoor in aanmerking komende bruggen op onze terugtochtsweg — nadat de laatste groep over was — opblies (dynamiet van het Marsman goudbedrijf), de Jap weer spoedig kwam opdagen, daar de Atjehse bevolking met man en macht medehielp bij het herstel der bruggen; tenslotte de *grootste morele klap voor onze Inheemse troepen*, toen wij genoodzaakt waren, hun vrouwen en kinderen, die tot de kampementen Tapatoean en Bakongan waren gebracht, daar wegens tijdgebrek achter te laten, hetgeen volgens de opvattingen van die tijd betekende, dat ze aan de willekeur van de Japanners waren overgeleverd. Hierbij moet vermeld worden, dat de Hollandse vrouwen en kinderen, en die der Inheemse onderofficieren, als eerste categorie uit het Meulabohse rechtstreeks per auto en per prauw naar de onderneming Lae Boetar (45 kilometer N.O. van Singkel) waren gebracht, en aldaar dus voorlopig in veiligheid waren.

Men moet zich in de gedachten van deze mensen kunnen verplaatsen, om te voelen wat er in hen omging. Wij hadden de Atjehers en Japanners gevoelige verliezen berokkend. Wat zou de reactie van deze Oosterlingen zijn, wanneer zij hun vrouwen en kinderen in handen kregen?

Gezegd moet worden, dat het Zuid van Bakongan met het moreel snel bergafwaarts ging. De periode die thans aanbrak kenmerkte zich door deserties, gevallen van dienstweigering, gebrek aan moreel, algemene verslagenheid, kortom een troep volkomen ongeschikt om in te zetten voor acties. Individueel uitstekende prestaties werden nog geleverd, als geheel was verdere actie echter tot mislukken gedoemd. Hierbij kwam nog een volkomen verrassende en onverwachte overval met mortieervuur en mitrailleurs der Jappen op de compagnie van het

vliegveld Lhò Nga, toen deze aan het rusten en baden was bij en in de rivier bij kampoeng Penanggalan (zie schets). Het was onder deze omstandigheden, dat met het restant der troepen werd teruggetrokken op de onderneming Lae Boetar, met de Japanners vlak achter ons aan. Alhier stonden wij tenslotte voor de vraag: capituleren of doorvechten tot de laatste man.

Resumerend waren de volgende factoren van invloed op deze beslissing:

1. Het moreel van de troep was slecht; deze was derhalve niet meer gevechtswaardig.
2. De troep was oververmoeid.
3. De vrouwen en kinderen in ons midden.
4. Er was praktisch niets meer te eten.
5. De munitievoorraad was bijna uitgeput.
6. De onderneming was aan alle zijden omsingeld door de Japanners en Atjehers, welke met hen waren meegekomen.
7. Doorvechten betekende een zekere vernietiging van allen op de onderneming aanwezig, zonder dat daarmee nog enig tactisch of strategisch doel kon worden bereikt.
8. Het volk was overal in opstand, zodat ook van een voortgezette guerilla geen heil kon worden verwacht; overal zouden wij, wanneer wij ons in de kampoengs zouden vertonen om te fourageren, worden verraden.
9. Aan de opdracht — de Japanse troepen zoveel mogelijk afbreuk te doen, en deze zo lang mogelijk te binden — was naar beste kunnen voldaan.

Nadat alzo besloten was, dat capituleren de enig overblijvende mogelijkheid was, werd ondergetekende aangewezen om de Japanners als parlementair tegemoet te gaan en te trachten zo gunstig mogelijke voorwaarden te bedingen. Alzo geschiedde. Gezegd moet worden, dat de ontvangst correct was (dit als opvallende bijzonderheid) en de voorwaarden niet ongunstig waren. Als bewijs van appreciatie voor de wijze waarop was gevochten, mochten de officieren zich vrij op de onderneming blijven bewegen. Wel werden onmiddellijk de Hollanders van de Indonesiërs gescheiden, de vrouwen en kinderen ondervonden echter niet de minste overlast.

En zo eindigde deze episode met de intocht der Japanse troepen op de onderneming, met achter zich aan een rij van gewonden op stretchers, dan wel strompelend, die allen werden opgenomen in het ondernemingshospitaal (de gesneuvelden werden onderweg begraven).

Ik hoop hiermede de lezer een beeld te hebben gegeven van de omstandigheden, welke ten slotte op 29 Maart 1942 tot deze capitulatie moesten leiden.

Noot van de Redactie:

Bij K.B. van 13 Mei 1948 No. 76 heeft het Hare Majesteit de Koningin behaagd de Kapitein der Inf. van het K.N.I.L. A. Zijlmans te benoemen tot Ridder 4e kl. der M.W.O., zulks wegens zijn uitstekende daden van moed, beleid en trouw, tijdens de hiervoren beschreven actie bedreven.